

RUSFORSK

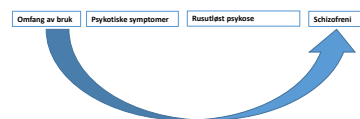

Rusutløst psykose og grenseoppgangen mot schizofreni

Eline Borger Rognli,
Psykologspesialist, PhD
RusForsk, OUS

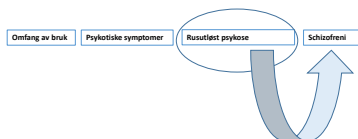
1

Rusmiddelbruk og psykose

2

Rusmiddelbruk og psykose

3

Begrepsavklaring

Psykotiske symptomer imens eller rett etter bruk av psykoaktive stoffer, og som ikke forklares som akutt intoksikasjon eller abstinens

4

Begrepsavklaring

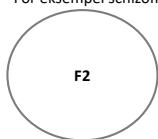
Rusutløst psykose

- Skyldes rusmiddelbruk
- Avtar når rusfrihet har vart en stund

Primær psykose

- Uavhengig av rusmiddelbruk
- En måned eller mer uten rus før psyken inntreffer
- For eksempel schizofreni (F20)

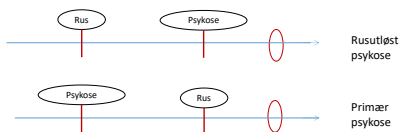
5

Rusutløst eller primær – hva kom først?

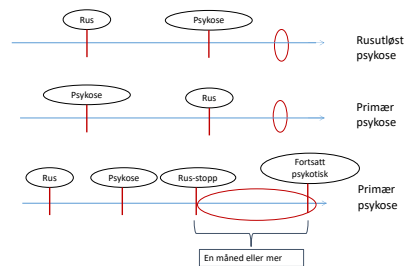
6

Rusutløst eller primær – hva kom først?

7

Rusutløst eller primær – hva kom først?

8

[illegible]

Akutt er det svært vanskelig å se forskjell

- Få og små studier
- Ulikhet i hva, hvordan og når målt
- Ingen klare systematiske forskjeller på tvers av studier
- Noe færre negative og positive symptomer, og noe mindre familieårbarhet, hos de med rusutløst
- En review, ingen metaanalyser

(Medhus 2014; Dowe 2011; Nunez & Gurpegui 2022; Wong 2016; Wilson 2018)

13

Overgang fra rusutløst psykose til schizofreni

ARTICLE

Transition From Substance-Induced Psychosis to Schizophrenia Spectrum Disorder or Bipolar Disorder

Elise B. Roggli, Ph.D., Ina H. Heiborg, Ph.D., Bjørn K. Jacobsen, Ph.D., Anne Høy, M.D., Ph.D., Jørgen G. Bramness, M.D., Ph.D.

Objective: The authors investigated transitions to schizophrenia spectrum disorder following different types of substance-induced psychosis and the impact of gender, age, number of emergency admissions related to substance-induced psychosis, and type of substance-induced psychosis on such transitions.

Methods: All patients in the Norwegian Patient Registry with a diagnosis of substance-induced psychosis from 2005 to 2015 were included (N = 3,087). The Kaplan-Meier method was used to estimate cumulative transition rates from substance-induced psychosis to other schizophrenia spectrum disorder or bipolar disorder. Cox proportional hazard regression was used to estimate hazard ratios for transitions to schizophrenia spectrum disorder associated with gender, age, number of emergency admissions, and type of substance-induced psychosis.

Results: The 6-year cumulative transition rate from substance-induced psychosis to schizophrenia spectrum

disorder was 27.5% (95% CI = 25.6–29.7) for men; the risk of transition was higher among younger individuals and those with either cannabis-induced psychosis or psychosis induced by multiple substances. For both genders, the risk of transition was higher among those with repeated emergency admissions related to substance-induced psychosis. The cumulative transition rate from substance-induced psychosis to bipolar disorder was 4.0% (95% CI = 3.6–4.5), and the risk of this transition was higher for women than for men.

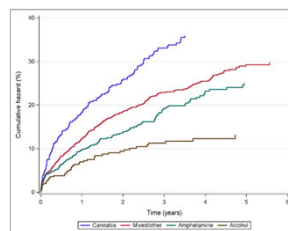
Conclusions: Transition rates from substance-induced psychosis to schizophrenia spectrum disorder were on average higher than transition rates to bipolar disorder. Gender, age, number of emergency admissions, and type of substance-induced psychosis affected the risk of transition.

Am J Psychiatry 2023; 180:447–454. doi: 10.1176/appi.ajp.2023.030075

14

- 3.187 tilfeller av rusutløst psykose
 - 453 (14.2%) alkoholutløst psykose
 - 562 (17.6%) cannabisutløst psykose
 - 707 (22.2%) amfetaminutløst psykose
 - 1.235 (38.8%) psykose utløst av bruk av multiple substanser
- 636 senere diagnostisert schizofreni spektrum lidelse
- 6-årig kumulativ risiko overgang
 - Rusutløst psykose: 27.6%
 - Cannabisutløst psykose: 36.0%

Kumulativ overgangsrate fra ulike typer rusutløste psykoser til schizofreni-spektrum lidelse

Rognli et al., 2023

15

Metaanalyse overgang

- Oversiktsartikkel og metaanalyse
 - 50 studier
 - N = 40 783
- Samlet overgangsrate på 25 % (95 % CI 18% – 35%)
 - Cannabis 34 %
 - Amfetamin 22 %
 - Opioid 12 %
 - Alkohol 10 %
- Til sammenlikning
 - Ultra high risk of psychosis: 36 %

Murrie et al., 2020; Fusar-Poli et al., 2012

16

Familiebasert sårbarhet spiller inn

- Forhøyet familiebasert sårbarhet for psykose hos de med rusutløst psykose

Kendler et al. Prediction of onset of substance-induced psychotic disorder and its progression to schizophrenia in a Swedish national sample. *Am. J. Psychiatry*, 2023.

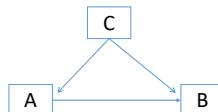
- Rusmiddelbrukere med BÅDE mye bruk OG høy familiebasert sårbarhet har høyere risiko for psykotiske symptomer

McKetin et al, 2023

17

Kausalitet

- Hvordan si sikkert at noe er årsak til noe annet?

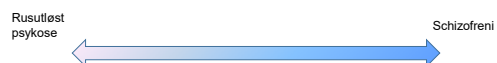
Deskriptive diagnoser

Vi vet ikke fullt ut årsaken til en sykdom

18

Oppsummert

- Vanskelig å skille akutt
- Genetisk sårbarhet (og andre risikofaktorer) spiller inn
- Kausal antagelse
- En betydelig andel får senere schizofreni

19

Konsekvenser

Behandling

Rettslig

20

Fengsel, rettsvesen, tilregnelighet

- Rusutløst psykose ikke regnet som «alvorlig psykisk lidelse»
- Får konsekvenser for skyldspørsmålet. Ansvar selv for selvpåført rus
- Rettsvesenet har sin egen praksis, gjør sine egne vurderinger, bare delvis påvirket av helsetjenestens tenkning og praksis

21

POLITIET

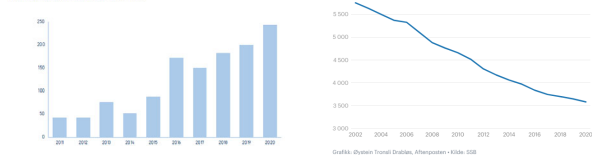
Vold begått av personer med alvorlige psykiske lidelser

Denne problematikken er særlig tydelig for personer med rusutløste psykoser, eller det som forstås som en rusutløst psykose. De har ofte en omfattende voldshistorikk, men får korte innleggelser fordi de gjenvinnsr samtalekompetansen etter at rus og psykose opphører.

22

Figur 5: Antall voldsoverholdt idrett (N=1248)

23

Tidsskriftet

Tidligere kriminalitet og psykisk helsehjelp hos personer med soningsfering som blir dømt til tungt tungt psykisk helsevern

Resultater

86% hadde tidligere domfellelser

49% hadde fått tidligere kriminelle forhold henlagt på grunn av tvil om strafferettslig tilregnelighet

81,2% hadde vært i behandling i psykisk helsevern

- psykoselidelser 57,0%
- rusmiddellidelser 58,6%
- rusutløst psykose 23,1%

Korte innleggelser (2 døgn median)

24

